

Erfgoed Magazine Enschede

Een uitgave van de Stichting Cultureel Erfgoed Enschede,

Jaargang 11 - nummer 129 JANUARI 2026

INHOUDSOPGAVE

1. Twentekanaal een monumentale waterweg (deel 10, wonen op het water.)
2. De Krim een volksbuurt met karakter.
3. Boekenshop.
4. Blik op de kerk. (30) (deel 7, De zonnewijzer, Grote Kerk Enschede)
5. Meldpunt cultureel erfgoed.
6. Doopvont voormalige Marcelinnus Kerk in Boekelo. (8.)
7. Webinar instandhoudingssubsidie (SIM) 2026.
8. Volkspark gaat komende jaren op de schop.
9. Grolse Wanten is immaterieel erfgoed.
10. Tweejaarlijks onderzoek restauratiefonds onder monumenteigenaren.
11. Kasteel Ampsen in Lochem.
12. Unesco Wereld Erfgoed, Kotor Montenegro.
13. De Erfgoed Atlas.
14. Nieuw op onze website.
15. Cultureel erfgoed op grote schaal.
16. Reparatie Beeldkwaliteitsplan 'Teesinkbos, Scandinavisch wonen en leven'.
17. De Watertoren van Hengelo.
18. Depot voor Archeologisch vondsten uit Overijssel.
19. Tip om te kijken en een tip om te bezoeken.

Een voorspoedig en gelukkig nieuwjaar gewenst

Het jaar 2025 hebben we gisteren afgesloten maar we willen toch even stilstaan bij onze nieuwsfeiten en gebeurtenissen van een turbulent jaar 2025. We prijzen ons gelukkig met de 1200 abonnees op het Erfgoed Magazine Enschede. U kunt zich gratis aanmelden op het Erfgoed Magazine Enschede die wij maandelijks uitbrengen. Zie hiervoor de [aanmelding](#) op de homepage van onze website.

Onze horizon van erfgoed nieuwsgaring hebben we in 2025 uitgebreid naar de Euregio. Lezers hebben daar positief op gereageerd en waarderen nieuwsfeiten en artikelen over cultureel erfgoed uit onze regio.

Onze website heeft vorig jaar een impuls gekregen door nieuwe rijks en gemeentelijke monumenten te publiceren. Er is een rubriek "[Er was eens](#)" aan de website toegevoegd die de verhalen vertelt van monumentale panden en gebouwen die in Enschede ten onder gingen aan de sloophamer.

Ons Erfgoed Magazine Enschede vierde in 2025 het 10 jarig jubileum en inmiddels hebben we tot 31 december 2025 al 128 edities van het magazine uitgebracht. Afgelopen jaar zijn we begonnen met publicaties over archeologie in de [Euregio](#) en in [Enschede](#) in het bijzonder. Wij worden hierbij ondersteunt door expertise van de gemeente Enschede en de provinciaal archeoloog.

En wilt u meer weten over publikaties die wij de afgelopen jaren hebben uitgedracht, bezoek dan de webpagina [Publikaties Stichting Cultureel Erfgoed Enschede](#).

Naast het digitale Erfgoed Magazine Enschede en de website hebben wij een [Facebook](#) pagina waarin wij bijzondere monumenten tegen het licht houden en nieuwsfeiten over cultureel erfgoed in Enschede publiceren.

De Stichting Cultureel Erfgoed Enschede ontvangt geen subsidies en moet financieel op eigen benen staan. Mede dank zij onze partners zijn we in staat om onze exploitatie overeind te houden en het moet gezegd worden ook lezers hebben gevolg gegeven aan onze oproep voor een donatie. Langs deze weg willen wij iedereen hiervoor dankzeggen.

En tenslotte, mocht u zelf een bijdrage willen leveren over cultureel erfgoed voor ons Erfgoed Magazine of de website www.cultureelerfgoedenschede.nl dan bent u van harte welkom.

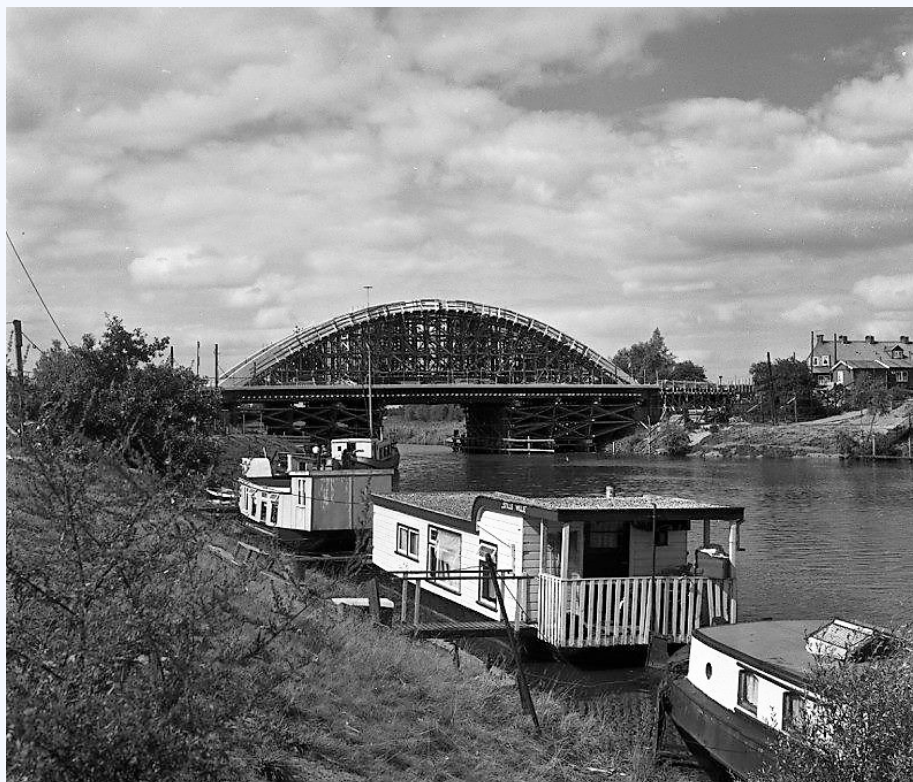
Aanmelden kan via ons mailadres info@cultureelerfgoedenschede.nl

Foto: Museum Oldenzaal.

OOK IN 2026 PARTNERS VAN DE STICHTING CULTUREEL ERFGOED ENSCHEDE.

 donatus	 WILDVANK GEVELSPECIALISTEN	 SPACEWINNER HELPT JE MET RUIMTE
 Haafkes	 KUality Kwaliteit die U verdient	 lansink Op de toekomst!

1. Twentekanaal een monumentale waterweg (deel 10) wonen op het water.

Woonboten op het Twentekanaal nabij de Lonnekerbrug omstreeks 1950. Fotograaf onbekend.

Na de Tweede Wereldoorlog was er in Nederland maar zeker ook in Twente sprake van een aanzienlijke woningnood. Veel Nederlanders kwamen terug van de Arbeitseinsatz in Duitsland en in 1946 en de jaren daarna werd er in onze regio uitbundig getrouwd. Men had weer vertrouwen in de toekomst maar de economie moest opnieuw worden opgebouwd.

Er was door de oorlog veel verwoest en de regering besloot dat bij het herstel de infrastructuur zoals havens, bruggen en wegen voorrang kreeg. Er was daarom direct na de Tweede Wereldoorlog ook een tijdelijk bouwverbod.

De huizenmarkt was tijdens de oorlogsjaren tot een nulpunt gedaald en de enorme schaarste op de woningmarkt raakte alle Nederlanders tot diep in de vijftiger jaren.

● **Ideaal voor klein gezin.**
Woonark (zitkamer - slaapkamer - A.H.I. keuken - douche - W.C.). **Financiering** mogelijk. Vrije bezichtiging. v/d Velde's Woonarkbouw - Haven - Enschede, Tel. 7066.

Het was vooral de woningnood na de Tweede Wereldoorlog waardoor gezinnen genoodzaakt werden om desnoods maar in een woonark te gaan wonen.

Door de gemeenteraad van Enschede is op 10 mei 2005 het bestemmingsplan "Havengebied 2002" vastgesteld, welke op 17 september 2008 onherroepelijk is geworden. Dit bestemmingsplan kent als uitgangspunt dat de vestiging van bedrijven uit de hogere milieucategorieën is toegestaan. De aanwezigheid van woonschepen binnen het havengebied is niet in overeenstemming met dit uitgangspunt en in verband hiermee is de gemeente Enschede in onderhandeling gegaan met de eigenaren van de in het havengebied aanwezige woonschepen. Als laatste zal een woonboot in de oostelijke haven arm een bedrijfsbestemming krijgen. Hiertoe heeft het college van B&W op 11 januari 2011 een beëindigingsovereenkomst gesloten met de eigenaar van de boot. De woonboot wordt omgezet in een bedrijfsboot met steiger voor het aanmeren van een viertal peilboten.

Bron: Bestemmingsplan Havengebied mei 2011.

Tot ver na de bevrijding in 1945 bleef de woningnood bestaan. De oorlogsschade was groot, en er was ook in Enschede een enorme schaarste op de woningmarkt. Minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting Joris in 't Veld verklaarde in 1948 de woningnood officieel tot volksvijand nummer één.

In Enschede werden woningbouwprojecten opgezet zoals bijvoorbeeld de Sahara op het Tweekelerveld, het Acaciaplantsoen, de B.W. ter Kuilestraat en de Berkstraat.

Op de Velve werd een begin gemaakt met de eengezinshuizen van de architect Sir Edwin Aircy. Maar het bleek allemaal niet voldoende. Pasgetrouwden gingen op kamers wonen en een alternatief bleek het wonen op het Twentekanaal en met name in de Enschedese handelshavens.

De laatste woonark met bedrijfsbestemming in de handelshaven van Enschede. (Foto 2024: SCCE)

Woonarken in de Binnenhaven van Enschede

Aangezien het verkrijgen van een woning na de oorlog voor pasgetrouwde Enschedeërs bijna onmogelijk was, bedacht men alternatieven zoals de woonark. De bewoners van deze woonarken hadden zich verenigd in de Woonarken Vereniging Enschede. Van 1950 tot 1970 was er sprake van gedoogbeleid voor ligplaatsen van woonarken in de Industriehaven nabij Vredestein maar na 1970 was de gemeente Enschede van mening dat de woonarken de ontwikkeling van de industriehaven in de weg zouden staan.

Na een periode van juridische strijd tot aan de Raad van State toe bereikte de gemeente in 2017 uiteindelijk een uitkoopovereenkomst met zes van de dertien woonbooteigenaren aan de Ir. Schiffstraat en de Binnenhaven een uitkoopovereenkomst bereikt. Zeven bezitters van woonarken bleven vasthouden aan hun ligplaats waardoor de gemeente niet verder kon met de uitbreiding van het bedrijfengebied vanwege te hoge geluidsbelasting.

Dat de onteigening van de woonarken op juridische problemen stuit, is niet vreemd. De woonboten liggen er al meer dan zestig jaar en zijn al die tijd door de gemeente Enschede gedoogd. Voor zover de overgebleven bewoners bereid zijn te vertrekken, eisen ze voldoende financiële compensatie.

De gemeente Almelo heeft aan de Slachthuisakade in Almelo inmiddels de laatste woonark verwijderd. Opvallend was wel dat in een van de insteekhavens van Almelo nog twee woonboten liggen met een permanente ligplaats. Er wordt prostitutie bedreven en als zodanig vallen deze boten onder bedrijfsruimten. Om die reden mogen ze blijven.

Angela was de laatste woonboot in Almelo. Foto uit 2014: Carlo ter Ellen/Tubantia

Voor in de Randstad is wonen op het water niet alleen vaak noodzaak maar ook luxe. Woonboten met een verkoopprijs van tussen de € 750.000,00 en de 1 miljoen euro zijn dan ook geen uitzondering.

COLOFON

Het Erfgoed Magazine Enschede is een uitgave van de Stichting Cultureel Erfgoed Enschede.

Redactieadres:

Stichting Cultureel Erfgoed Enschede
info@cultureelerfgoedenschede.nl

Bankrelatie:

NL87 INGB 0006 9973 92 t.n.v. Stichting Cultureel Erfgoed Enschede.

Disclaimer

-Ondanks aan de samenstelling van deze nieuwsbrief bestede zorg kan de redactie geen aansprakelijkheid aanvaarden voor de onvolledigheid of onjuistheid van deze nieuwsbrief.
 ---Het lukt ons niet altijd om de rechthebbende auteur(s) van foto's te achterhalen. Mocht u van mening zijn dat u rechthebbende bent van een foto in dit Magazine, stuur dan een mail naar: info@cultureelerfgoedenschede.nl

Heeft u dit Magazine doorgestuurd gekregen en wilt u deze ook zelf ontvangen? Aanmelden kan via de de homepage van onze website

2. De Krim, een volksbuurt met karkater.

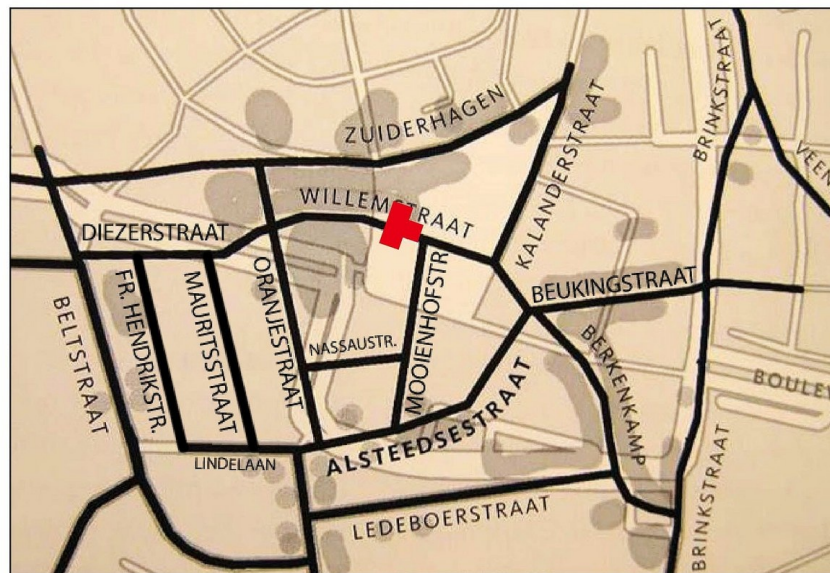

Bewoners van De Krim samen op de foto (1929)

Om in de grote woningnood te voorzien, die na de stadsbrand van 7 mei 1862 was ontstaan, werden nog in datzelfde jaar 40 woningen aan een dwars op de Wilhelminastraat liggend straatje gebouwd, achter de later gebouwde machinefabriek van Tattersall & Holdsworth, waaraan reeds ver voor het officiële raadsbesluit door de volksmond de naam "Sebastopol" werd gegeven. De oorsprong van deze benaming staat niet vast, vermoedelijk is zij ontleend aan de Sovjet-Russische stad van die naam.

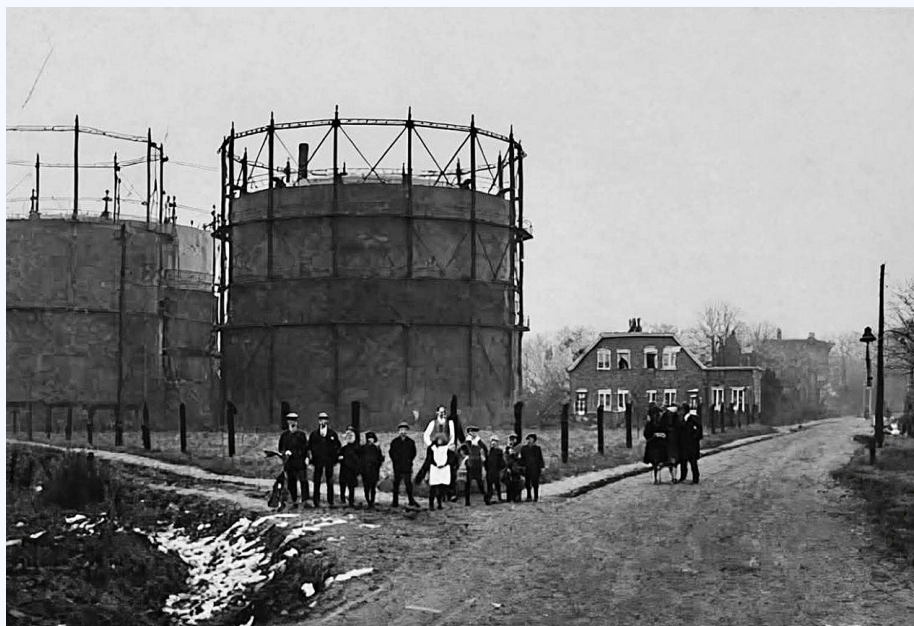

Na de Stadsbrand in mei 1862 kwamen tevens de arbeiderswijken "Hoog en Droog" (12 woningen) en "Het Overschot" tot stand. In 1866 zetten de fabrikanten een speciaal fonds op, waaruit premies betaald werden aan hen die voor zichzelf een arbeiderswoning bouwden, mits de woning aan bepaalde eisen voldeed. 162 arbeiderswoningen zijn op deze manier tot stand gekomen. In 1920 bedroeg het aantal arbeiderswoningen in het bezit van fabrikanten in de gemeenten Enschede en Lonneker samen 214. De Krim werd al deels gebouwd rond 1861, en was een van de eerste buiten de oude stadsgrachten van Enschede. Voor de buitenwereld kon de levenswijze van de Krimbewoners niet door de beugel. Het verhuren van de achtervertrekken zou de zedelijkheid niet ten goede komen. Voor de bewoners was het een bron van inkomsten. Men was bevreesd dat het houden van huisdieren als kippen, geiten en paarden gevaar voor de gezondheid zouden opleveren. Voor de Krimbewoners vormde het houden van deze dieren een bijdrage in het levensonderhoud. Gezondheidskommissie, gemeente en bouwvereniging bestreden deze zaken eendrachtig. Als het er echter werkelijk op aankwam iets te doen om de woonomstandigheden te verbeteren, door bijvoorbeeld waterleiding aan te leggen of voor een goede afwatering te zorgen, schoof men de zaken op elkaar af en werden de belangen van de bewoners genegeerd.

De naam "De Krim" is afgeleid van de Krimoorlog (Russisch-Turkse oorlog), die in die tijd in het nieuws was. De wijk bestond uit "afdakswoningen", zeer eenvoudige huizen, kleine ruimtes (zoals maar twee kamers), slechte gevels, vaak zonder riolering of stromend water. Er was veel overbevolking. In sommige huizen woonden meerdere gezinnen dus veel mensen op zeer weinig ruimte.

De armoede was heel groot. Bewoners hadden vaak weinig middelen, en er werd ook gesproken over alcoholgebruik als manier om armoede te "verdragen". Armoede was voor de bewoners van De Krim de grootste vijand geworden. Er was ook criminaliteit in de buurt, waaronder openbare dronkenschap en vechtpartijen. In de jaren 1924-1927 werden de woningen afgebroken.

De wijk De Krim werd destijds gebouwd in de directe nabijheid van de gashouders die Enschede voorzagen van stadsgas. De Gas-krim was geboren.

De fabrieksarbeiders voor wie De Krim gebouwd was, waren voor de Enschedese Bouwvereniging niet altijd de ideale huurders. Hun inkomenspositie was niet zodanig dat ze in moeilijke tijden het hoofd gemakkelijk boven water konden houden. De meesten liepen dan huurachterstand op en de Enschedese Bouwvereniging zag zich enkele keren genoodzaakt de huur te verlagen. Voor de arbeiders was De Krim ook niet de ideale woonplaats. Ze verlieten de huizen zo gauw ze iets beters konden krijgen: een huis met slaapkamer en toilet met een stukje grond erbij. Het ontbreken van de mogelijkheid om zelf wat te verbouwen was voor hen een grote tekortkoming van de Krimwoningen. Het vertrek van de arbeiders naar betere huizen leidde op het eind van de jaren 1890 zelfs tot leegstand, een duidelijk bewijs dat De Krim als arbeidersbuurt niet geslaagd was, hoewel er gedurende haar hele bestaan toch ook steeds fabrieksarbeiders hebben gewoond.

*De sloop van de woningen aan de Oranjestraat in 1931.
Op de achtergrond de Stadhuistoren die toen in aanbouw was.*

Voor sommige mensen is De Krim nog altijd een pijnlijke herinnering. Ze verzwijgen liever dat ze er gewoond hebben, omdat ze zich ervoor schamen. Anderen daarentegen zijn er trots op en kunnen nog breedlachend zingen:

*Al in de Krim, daar ben ik geboren
al in de Krim, daar heeft mijn wieg gestaan
al in de Krim, heb ik mijn hart verloren
al in de Krim, zo is het gegaan".*

Meer informatie over De Krim kijk hiervoor op onze webpagina [KLIK HIER](#)

Advertorial

Samen met onze partners en opdrachtgevers maken we (historisch) vastgoed duurzamer en mooier met waardering

voor onze partners en klanten.

Visie

Vanuit onze kernwaarden: vakmanschap, betrokkenheid, professionaliteit, loyaliteit, daadkracht en kritisch vermogen streven wij naar excellentie in uitvoer in de schildermarkt en naar nauwe klantrelaties voor maatwerk in de totaal vastgoed onderhoudsmarkt. Wij willen dat onze klanten zowel voor uitvoering als na het gereed zijn van werkzaamheden het "mooi geregeld" gevoel beleven.

Ook de wijze waarop we zaken uitvoeren is voor ons van belang. We willen dit duurzaam en resultaat gericht doen. In 2019 droeg het vastgoed onderhoud voor ca. 40% bij aan onze omzet. We willen toe werken naar 65% van de omzet in 2025. Klantwaarde wordt gecreëerd enerzijds door gemak en het ontzorgen en anderzijds door maatwerk oplossingen.

Beleid

Door duurzame relaties te ontwikkelen en te behouden met zowel de (goede) klanten, leveranciers als (capabele) medewerkers wil Lansink BV de bedrijfsdoelstellingen realiseren. De bewustwording van effect van handelen zijn uitgangspunten voor het beleid van Lansink BV dit realiseren wij door onder andere: veilig te werken, transparant te handelen, maatschappelijk verantwoord te ondernemen en milieubewust/duurzaam te kiezen.

Lonnekerbrugstraat 95
7547 AK Enschede

- [053-435 98 63](tel:053-4359863)
- info@lansinkbv.nl

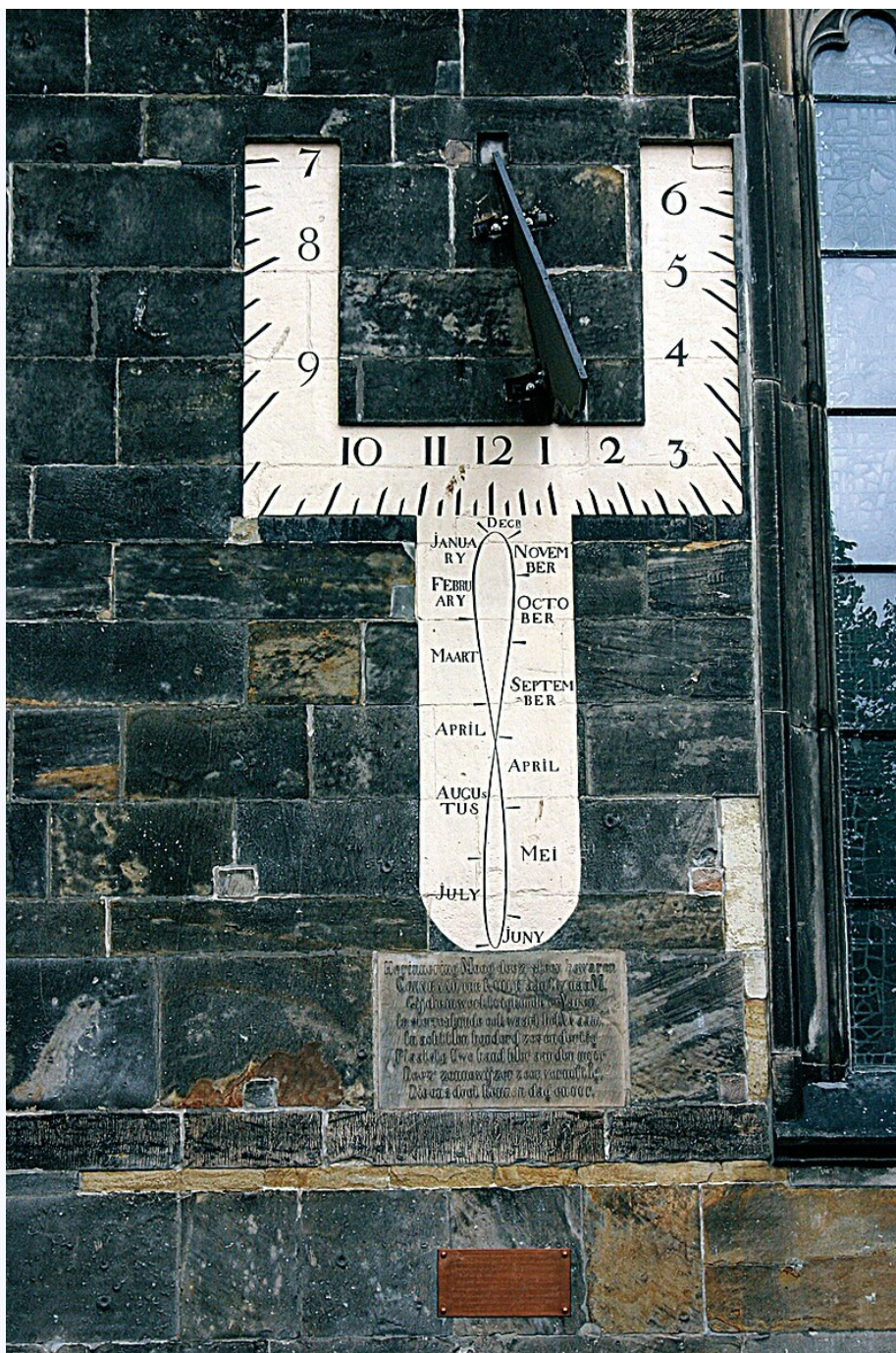

3. BOEKENSHOP.

In onze boekenshop bevinden zich ruim 90 boeken over cultureel erfgoed en de historie van Enschede en Twente. Met de aankoop van een boek ondersteunt u tevens de activiteiten van de stichting Cultureel Erfgoed Enschede. Bent u op zoek naar een specifiek boek of wilt u boeken aan de stichting ter beschikking stellen? Laat het ons weten. Via e-mail: info@cultureelerfgoedenschede.nl.

[Klik hier](#)

4. Blik op de kerk. (30) (deel 7, De zonnewijzer, Grote Kerk Enschede)

Zonnewijzer Grote Kerk Oude Markt.

De meest bekende zonnewijzer in Enschede is een stenen verticale zonnewijzer en bevindt zich aan de gevel van de Grote Kerk op de oude markt. De kerk zelf is een rijksmonument (monumentnummer 15307) en stamt grotendeels uit rond 1200 met latere uitbreidingen in 1480. De zonnewijzer dateert uit 1836 en is ontworpen door Coenraad ter Kuile. Een bijzondere vorm van tijdaanduiding die voor wat betreft het ontwerp respect verdiend. In de muur van de kerk op de Oude Markt is deze iets westelijk afwijkende stenen zonnewijzer ingemetseld. De becijfering loopt van 7 uur v.m. tot 6:30 n.m. met een verdeling in kwartieren. Het tijdsysteem is de plaatselijke zonnetijd. Als schaduwgever is een massieve stijldriehoek toegepast. Onder de zonnewijzer is een tijdvereffeningslus te zien, waarvoor de punt van de stijldriehoek als index dient. Onder de zonnewijzer is op een aparte steen een gedicht in chronogram-stijl aangebracht met het jaartal **1918** verwerkt.

'Herinnering **M**oog deez' steen bewaren
Coenraad ter Kuile, aan uw na**M**.
 Gij die in werktuigkunde er**V**aren
 In sterrenkunde ook waart bek**W**aam!
 In ach**t**tenhonderd zes en dertig
 Plaatste uwe hand h**l**er aan den muur
 Deez' zonnewijzer zeer vernu**f**tl**g**
 Die ons doet kennen dag en uur.'

Het gedichtje is een chronogram: de dikgedrukte hoofdletters MCMVWIII vormen het jaartal 1918, het jaar van het aanbrengen van deze steen. Uit het gedichtje volgt tevens dat de zonnewijzer van 1836 dateert en ontworpen is door Coenraad Ter Kuile. Hieronder zit thans een modern houten bordje, waarop vermeld staat hoe men de zonnewijzeraanwijzing kan omrekenen in M.E.T., de tekst luidt namelijk: 'Deze zonnewijzer geeft de plaatselijke zonnetijd aan. De Midden Europese Tijd is ongeveer 32 minuten later' (die 32 minuten volgt uit de

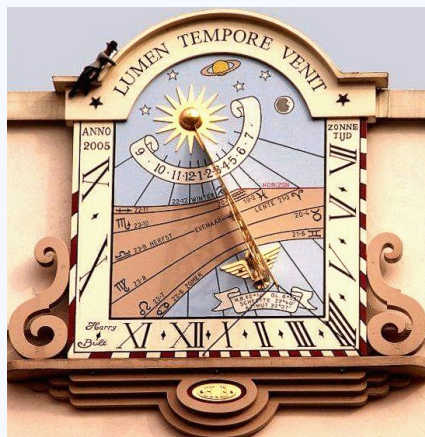
lengtegraad van Enschede: ca 6° 54' O.L.

Het is een zichtbare historische meet- en tijdsmetingstechniek aan een belangrijke publiekslocatie: niet alleen architectuur, maar ook functioneel gereedschap uit de 19e eeuw. Dit soort gevel-zonnewijzers zijn tegenwoordig zeldzaam; ze bieden een verbinding tussen kunst, wetenschap (astronomie/tijdsmeting) en de bouw-/kerkgemeenschap. Voor bezoekers: het is een leuk detail dat vaak over het hoofd wordt gezien — als je de zuidgevel bekijkt, kun je letterlijk de zon aanwijzingen zien geven over tijd en datum.

Foto: Coenraad Ter Kuile

Coenraad bouwde als autodidact onder meer een tellurium een apparaat dat de beweging van het planetenstelsel zichtbaar maakt. Zijn tellurium werd gezien als bijzonder geavanceerd en vergelijkbaar met het planetarium van Eise Eisinga in Franeker. Hij ontwierp in 1836 een zonnewijzer aan de zuidmuur van de Grote Kerk. Tijdens de zware stadsbrand van Enschede in 1862 ging veel van zijn werk verloren waaronder zijn tellurium, het woonhuis en instrumenten verdwenen grotendeels. In het museum De Museumfabriek in Enschede bevindt zich de sterrenwacht die zijn naam draagt "Sterrenwacht Coenraad ter Kuile".

In onze regio bevinden zich ruim 24 zonnewijzers zoals op de kaart links is aangegeven. De zonnewijzer rechts op de foto bevindt zich aan de buitengevel van het woonhuis aan de Hengelsestraat 244 in Enschede. De zonnewijzer is gemaakt in 2005 door Harry Bult. Hij woonde zelf recht tegenover het woonhuis Hengelsestraat 244 en had daardoor zelf zicht op zijn zonnewijzer. De tekst op de zonnewijzer "Lumen tempore venit" betekent zoiets als "De Verlichting komt met de tijd". De prachtig uitgesneden stijldriehoek is voorzien van de initialen van de bewoners van het betreffende huis.

5. Meldpunt Cultureel Erfgoed Enschede.

Het Meldpunt Cultureel Erfgoed Enschede is een centraal informatiepunt, dat een breed publiek in de gelegenheid stelt om melding te doen van bedreigd, onbekend en/of ondergewaardeerd historisch erfgoed in de gemeente Enschede.

De doelstelling van het Meldpunt is het leveren van een inhoudelijke bijdrage aan het behoud en waardering van karakteristieke, beeldbepalende gebouwen, objecten, landschappelijke elementen en structuren. Het resultaat van de melding kan zijn dat initiatieven worden ontwikkeld tot mogelijk behoud en/of ontwikkeling van een object.

Daarnaast kunnen we via ons maandelijkse Erfgoed Magazine en de website aandacht schenken aan de melding.

Met onze eigen kennis en de kennis uit ons (inter)nationale en regionale netwerk op het gebied van herontwikkeling, exploitatie & instandhouding, juridische zaken en (digitaal)

informatiebeheer denken we graag mee met het erfgoedveld binnen de gemeente Enschede. Met de inzender van de melding overleggen wij of een en ander geschikt is voor publicatie. Uitsluitend met toestemming van de inzender gaan wij over tot eventuele publicatie.

Het meldpunt is gestart op 1 januari 2019 en u kunt uw bericht versturen via het blokje "Meldpunt Cultureel Erfgoed" onderaan iedere webpagina van onze website www.cultureelerfgoedenschede.nl of klik [HIER](#)

6. Doopvont voormalige Marcellinus Kerk in Boekelo. (8.)

De Marcellinuskerk in Boekelo werd in de jaren 1929/1930 gebouwd naar een ontwerp van de Enschedese architect Johannes Sluijmer. De architect verwerkte in zijn ontwerp enkele neo-gotische kenmerken als langwerpige vensters met spitsbogen. Er werd rekening gehouden met het feit dat de kerk in de toekomst uitgebreid zou moeten worden. Omdat de verwachte groei uitbleef werden deze plannen nooit gerealiseerd. De ruimte voor de kerk verwijst nog naar die oorspronkelijke bedoeling. In 1930 werd de kerk gewijd aan Marcellinus van Deventer door de toenmalige aartsbisschop van Utrecht Joannes Jansen. De kerk vormde vanaf 1930 tot 1965 het centrum van waaruit de jaarlijkse Marcellinusprocessie werd gehouden. Bij die processie in de maand juli werden een reliek en een beeld van Marcellinus uit de kerk meegedragen. In de hoogtijperiode namen zo'n drieduizend bedevaartgangers deel aan deze processie. In 1965 kwam er een einde aan dit gebruik.

De doopvont is gemaakt uit massief graniet en voorzien van een achtkantig koperen / messing deksel met bovenop een kruis. Het materiaal (koper + steen) symboliseert duurzaamheid en heiligheid: koper voor waarde en glans, steen voor stabiliteit en fundament.

Het bovenstuk van de doopvont heeft een achtkantige vorm (octagonaal), en staande op een vierkantig voetstuk. De kuip is relatief eenvoudig afgewerkt, met een lichte verjonging aan de randen en soms subtiele geometrische reliëfs (lichte profilering van de hoeken).

De doopvont in de voormalige Marcellinus kerk is een klassieke, vroeg 20e-eeuwse

achtkantige doopvont, die zowel liturgisch functioneel was als symbolisch rijk, met duidelijke verwijzingen naar wedergeboorte en nieuw leven in het Christendom.

Betekenis van de achtkantige vorm van de doopvont.

Het getal 8 is een nieuw begin / nieuwe schepping

In de christelijke symboliek staat acht voor de nieuwe schepping of een nieuw begin.

- Volgens de Bijbel schiep God de wereld in 7 dagen; de 8e dag wordt gezien als het begin van iets nieuws.
- De opstanding van Christus wordt vaak verbonden met de "achtste dag". Daarom is dopen – het begin van een nieuw leven in Christus – passend verbonden met dit getal.

De Doop is de overgang naar een nieuw leven.

Een doopvont is het liturgische object waar een kind of volwassene wordt gedoopt. Door de achtkantige vorm wordt benadrukt dat de dopeling:

- het oude leven achterlaat
- en opstaat tot een nieuw leven (een spirituele wedergeboorte).

Een Vroege kerkelijke traditie.

Al in de vroegchristelijke tijd (4e–5e eeuw) werden doopkapellen en doopvonten vaak achtkantig gebouwd. Die traditie werd in West-Europa eeuwenlang voortgezet in kerken en kathedralen.

De Symboliek van volmaaktheid + vernieuwing

Waar 7 voor volmaaktheid en voltooiing staat, voegt 8 daar een dimensie van vernieuwing aan toe.

De doop symboliseert dus:

- voltooiing van het oude
- begin van het nieuwe

In 2011 werd besloten dat de kerk per 1 januari 2013 zou worden afgestoten als religieus centrum. Er vond onderzoek plaats naar de wijze van herbestemming van het kerkgebouw, waarbij onder andere gedacht werd aan het vestigen van een mortuarium in het gebouw.

Sinds 9 juli 2016 is het kerkgebouw in gebruik genomen als uitvaartcentrum. Maar in 2026 loopt de huurovereenkomst af en is de "Stichting Vrienden van de Marcellinus" opgericht die de voormalige kerk een multifunctionele bestemming wil geven om te voorkomen dat het kerkgebouw door het Bisdom Utrecht zal worden verkocht.

Foto links: de Heilige Marcellinus.

De achterzijde van de Marcellinus kerk en de pastorie

Bronnen;

- Kerkfotografie.
- Wikipedia.
- Tubantia (2022)
- Website van ["Stichting Vrienden van de Marcellinus"](#)

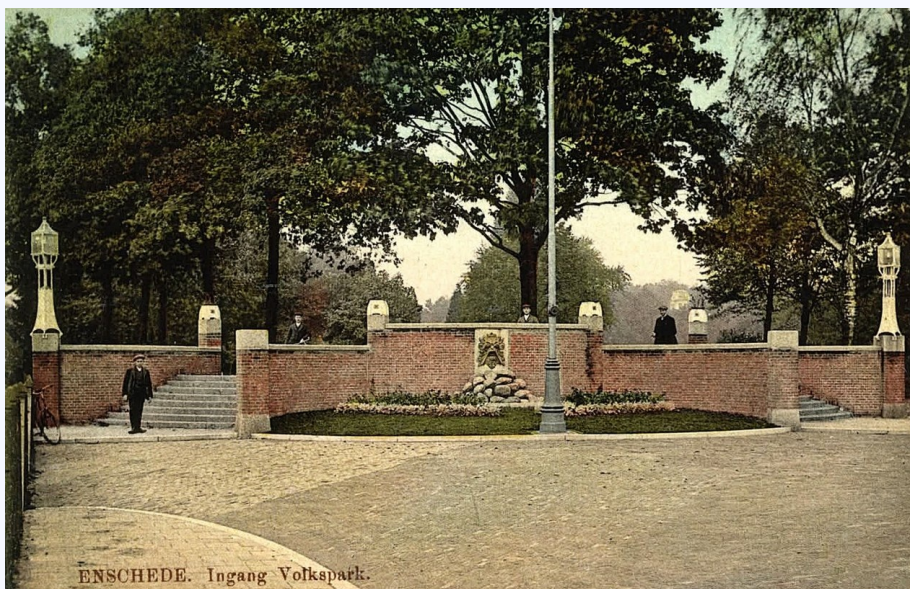
7. Webinar instandhoudingssubsidie (SIM) 2026.

U gaat volgend jaar mogelijk een aanvraag doen voor de Subsidieregeling instandhouding monumenten (Sim) voor gebouwde, groene of archeologische rijksmonumenten. In dit webinar zullen we eerst ingaan op de basis van de instandhoudingssubsidie en hoe het aanvraagproces verloopt. Uit de feedback op de editie van vorig jaar bleek dat hier behoefte aan is.

Voor de aanvraagronde van 2026 is er een aantal wijzigingen in de regeling, die onze inhoudelijk specialisten nader zullen toelichten. Daarnaast komen er tips aan bod voor het indienen van een aanvraag.

[KLIK HIER](#) voor het Webinar.

8. Volkspark gaat komende jaren op de schop.

Het Volkspark gaat de komende jaren op de schop. Het 150 jaar oude park krijgt niet alleen een groene facelift maar ook oude paden bruggen en ingangen worden hersteld of vernieuwd. Daarnaast komt er meer invulling voor sport, spel en recreatie. De foto boven laat de monumentale ingang van het Volkspark zien omstreeks 1900, vanaf de M.H. Tromplaan. Het is een visite kaartje met prachtige lantaarns op de uithoeken van de entree. Een monumentale ingang die uitnodigt om het park te bezoeken.

De foto hieronder is van december 2025 en ook deze entree verdient een schoonmaak en herinrichting van de groenvoorziening. Liefhebbers van het park kunnen ideeën aanleveren tot 4 januari 2026. Klik [HIER](#) want ook jou mening telt bij de nieuwe inrichting van het Volkspark. In augustus 2026 hoopt men met de eerste uitvoering van het werk te beginnen.

9. Grolse Wanten is immaterieel erfgoed.

Het breien van de Grolse want is sinds 2017 officieel erkend als immaterieel cultureel erfgoed. "Het is een lange weg geweest", zegt Lutikholt bestuurslid van de Sociëteit Grolse Wanten. Met hulp van onze breisters is er een patronenboek ontstaan, inmiddels zelfs in een tweede druk. Deze boekjes gaan inmiddels de hele wereld over."

Met de terugkeer van de wollen want hoopt de Sociëteit nieuw leven te blazen in het ambacht. De Grolse want hoort bij Grolle zoals de vesting bij de stad hoort, besluit Lutikholt. We willen dat iedereen ze blijft dragen, met trots en met warme handen. Grolse wanten bestellen? Klik [HIER](#)

Foto boven: De verschillende brei patronen van het Noorse breiwerk.

Niet alleen Groenlo heeft een lange traditie van Grolse wanten ook in Noorwegen kent men de gebreide wanten en truien meestal in de kleuren zwart wit of soms rood wit. En ook hier in het hoge noorden is een achtpuntig ster motief in de gebreide wanten terug te vinden.

Deze traditie is ontstaan rond 1857 in de stad Selbu een plaats in centraal Noorwegen. Het sterpatroon wordt vaak gezien als een beschermend symbool en is een icoon voor het Noorse breiwerk. De Noorse breister, Marit Guldsetbrua Emstad (1841-1929) was in Noorwegen nationaal bekend vanwege haar breiwerk.

10. Tweejaarlijks onderzoek restauratiefonds onder monumenteigenaren.

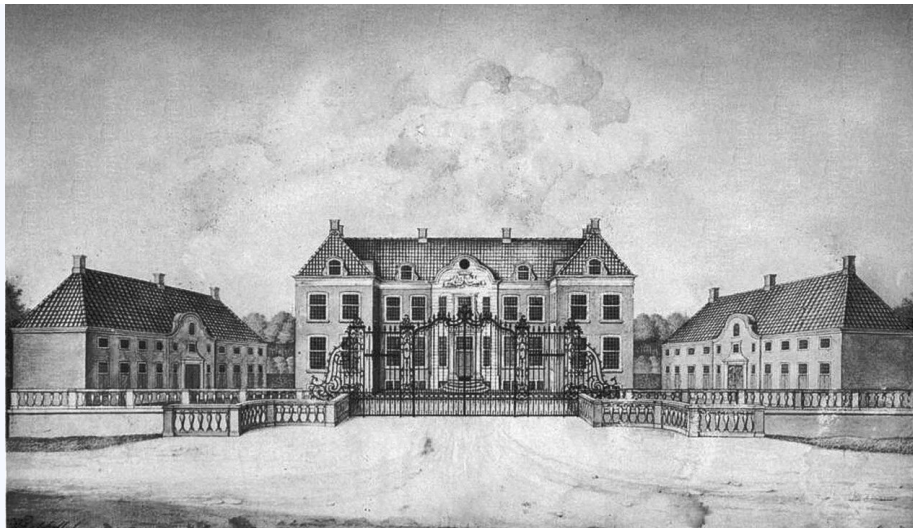
Het Nationaal Restauratiefonds nodigt alle sectorgenoten van harte uit om kennis te nemen van de uitkomsten van het eigenarenonderzoek dat we eens in de twee jaar laten uitvoeren. Het onderzoek, uitgevoerd door onafhankelijk marktonderzoeksbureau RIGHT, geeft een actueel beeld van

wie de Nederlandse monumenteigenaren zijn, welke behoeften zij hebben en welke thema's hen bezighouden.

Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in het profiel en de behoeften van zowel particuliere als zakelijke monumenteigenaren. In totaal namen 710 (potentiële) eigenaren deel aan het onlineonderzoek.

Klik [HIER](#) voor de onderzoeksresultaten.

11. Kasteel Ampsen in Lochem.

Het landgoed Ampsen kent een lange geschiedenis, die op zijn minst terug gaat tot de twaalfde eeuw. Lange tijd werd onderscheid gemaakt tussen “Alden-Ampsen” en “Nieuwen-Ampsen”. Dat laatste huis werd voor het eerst in 1450 genoemd. Het huidige kasteel, waarvan niet zeker is of het op de oorspronkelijke plek van “Nieuwen-Ampsen” is gebouwd, dateert van twee eeuwen later. Het goed was inmiddels in het bezit gekomen van de familie Van Nagell. Gerrit Jan van Nagell was de bouwheer van het nieuwe huis dat oorspronkelijk een L-vormige opzet had. In de binnenhoek van de twee vleugels stond een veelhoekige traptoren en de gevels waren voorzien van kruisvensters met luiken. Zo is het huis, met de bijbehorende bouwhuizen in 1760 vastgelegd door de bekende tekenaar Hendrik Jan Scholl.

Omstreeks 1760 volgde een ingrijpende verbouwing. Dat gebeurde in opdracht van Jan Herman Sigismund van Nagell en zijn zeer vermogende echtgenote Mauritia Constanca le Leu de Wilhem. Aan de oude opzet werd aan de rechter zijde een flinke vleugel toegevoegd, waardoor het huis een symmetrische opzet kreeg. Naar de smaak van de tijd zijn de gevels gedeeltelijk nieuw ommetseld en van zandstenen kozijnen voorzien. De voorgevel kreeg een imposante natuurstenen middenpartij, waarop de wapens van het echtpaar werden aangebracht. Ook de brug, de zandstenen balustrades van het voorplein en het rijk gedecoreerde smeedijzeren hekwerk stammen uit deze bouwphase. In het hoofdhuis bleven echter veel sporen van het zeventiende-eeuwse gebouw bewaard, waaronder gewelfkelders, opgaand muurwerk en delen van balklagen en kappen. De beide bouwhuizen bezitten bouwresten uit de zeventiende en achttiende eeuw en kregen in het begin van de negentiende eeuw hun huidige aanzien.

Kasteel Ampsen is het oudste nog bestaande (kasteel)bouwwerk in Lochem. En het is sinds mensenheugenis nooit verkocht, maar altijd door vererving 'binnen de familie gebleven'. Ja, je kunt Landgoed Ampsen in Lochem bezoeken, maar het kasteel zelf is niet toegankelijk voor het publiek. Het is nog steeds in privébezit van de familie Van Nagell, die het landgoed al sinds de 17e eeuw beheert. Hoewel het kasteel van buitenaf te bewonderen is, zijn er geen reguliere rondleidingen of binnen bezichtigingen mogelijk. Het landgoed zelf is echter wel opengesteld voor bezoekers. Je kunt er heerlijk wandelen door bossen, akkers, graslanden en heideveldjes. Er zijn diverse wandelroutes, waaronder de Landgoed Ampsenroute van 8 kilometer, die je langs het kasteel en door het Sterrebos leidt. wandelbeeld.nl

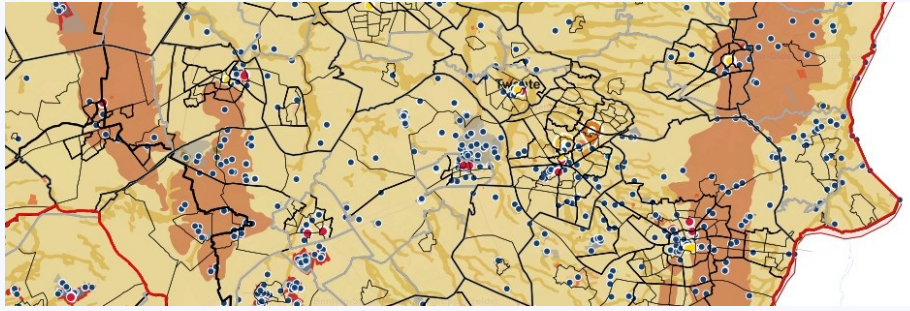
Foto's: SCEE.

12. Unesco Wereld Erfgoed, Kotor Montenegro.

Kotor is een stad in Montenegro met 23.000 inwoners. Kotor is een oude havenstad, gelegen aan de baai van Kotor, een diepe inham van de Adriatische Zee in de Montenegrijse kustlijn. De oude stad wordt omringd door een vestingmuur en staat op de Werelderfgoedlijst van de UNESCO.

13. De Erfgoed Atlas.

De [Erfgoedatlas](#) toont de ontwikkeling van de infrastructuur in Nederland vanaf circa 1850. Wegen, kanalen en spoorlijnen hebben grote invloed op de inrichting van het landschap, zijn een belangrijke economische factor en zijn bepalend voor de manier waarop we wonen en onze vrije tijd doorbrengen. Die infrastructuur is aan veel verandering onderhevig. De atlas geeft een beeld van deze snelle en ingrijpende veranderingen.

Deze atlas brengt de infrastructuur in Nederland vanaf circa 1850 in beeld. Het accent ligt op de ontwikkelingen in de beginperiode van de industrialisatie (1850 tot circa 1900), waarin Nederland in steeds hoger tempo van aanblik veranderde. De atlas toont ook de huidige situatie.

Wat levert het op

In eerste instantie is de atlas ontstaan vanuit de wens om de historische context van de [Mobiele Collectie Nederland](#) beter zichtbaar te maken en het bewustzijn ervan te vergroten. De atlas wil de aandacht en zorg voor elementen van historische infrastructuur versterken en burgers, bestuur en bedrijfsleven in staat stellen om met meer kennis van zaken vorm te geven aan deze zorg voor het erfgoed. Daarmee is de atlas bijvoorbeeld bruikbaar voor iedereen die via de Omgevingswet betrokken is bij de inrichting van de leefomgeving. Tenslotte wil de atlas een bijdrage leveren aan de [cultuurhistorische waardering van infrastructureel erfgoed](#). Nederland heeft veel te danken aan z'n excellente infrastructuur. Het is belangrijk om daar zorgvuldig mee om te gaan.

Gebruik van de atlas

De atlas is ingedeeld in de verschillende verkeersmodaliteiten: weg, water, lucht en rail. Van elke modaliteit is een aantal van elkaar te onderscheiden vormen zichtbaar gemaakt. De keuze voor de verschillende soorten infrastructuur is mede bepaald door de beschikbaarheid van databestanden en literatuur.

Door wie

De atlas is een initiatief van de [Stichting Mobiele Collectie Nederland](#) en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Een deel van de informatie op het thema Infrastructuur is gedigitaliseerd door stagiaires, afkomstig van diverse hogescholen en universiteiten. Deze brongegevens zijn als onderdeel van alle door de RCE beheerde data openbaar beschikbaar via het [Nationaal Georegister](#).

Bron: RCE.

14. Nieuw op onze website.

Wij informeren u graag over nieuwe items op onze website www.cultureelerfgoedenschede.nl:

[De zonnewijzer aan de Grote Kerk op de Oude Markt.](#)

[De voormalige Marcellinus kerk in Boekelo.](#)

[Grolse Wanten, immaterieel erfgoed.](#)

[Kasteel Ampsen in Lochem.](#)

[Villa De Merelhof, Espoortstraat](#)

[Hotel cafe restaurant Frans op den Bult](#)

[De oude Watertoren in Hengelo](#)

15. Cultureel erfgoed op grote schaal.

Een onderzoek naar de mogelijke borging van cultureel erfgoed in stedelijke ontwikkelingen.

Het rapport gaat over het benutten van cultureel erfgoed bij grote stedelijke ontwikkelingsprojecten. Erfgoed is van grote toegevoegde waarde voor de kwaliteit van de leefomgeving, de betrokkenheid van bewoners en de identiteit van een stad. Toch krijgt erfgoed in de praktijk soms een bijrol, doordat beschikbare hulpmiddelen onvoldoende bekend zijn en partijen niet goed samenwerken. In het rapport staan aanbevelingen om erfgoed een volwaardige plek te geven in ruimtelijke plannen en processen.

Klik [HIER](#) voor het volledige rapport.

Bron: Rijksdienst Cultureel Erfgoed. september 2025.

16. Reparatie Beeldkwaliteitsplan 'Teesinkbos', 'Scandinavisch wonen en leven'

Bungalowpark Teesinkbos

Foto: SCEE.

Op 16 mei 2022 heeft de gemeenteraad het Teesinkbos aangewezen als gemeentelijk beschermd stads- en dorpsgezicht. Uit de praktijk is gebleken dat artikel 8.2 van (het tijdelijk deel van) het omgevingsplan, onderdeel bestemmingsplan "Teesinkbos" aanscherping behoeft. Dit is nodig om de cultuurhistorische waarden van het beschermd stads- en dorpsgezicht voldoende te kunnen beschermen. Dit artikel wordt juridisch en taalkundig aangescherpt, zodat deze duidelijker is. De inhoud van de regel blijft hetzelfde. De bedoeling van de regel verandert dus niet. Het gaat alleen om een technische verbetering van de formulering. Daarnaast zal ook het vastleggen van de beleidsregel "beeldkwaliteitsplan Teesinkbos, "Scandinavisch wonen en leven" onderdeel uitmaken van deze wijziging van het omgevingsplan. Dit beeldkwaliteitsplan is een aangepaste versie van het geldende beeldkwaliteitsplan voor het gebied. Ook deze aanpassingen zien op juridische en taalkundige verduidelijking, waarbij de inhoud hetzelfde blijft. In het kader van een effectieve bescherming van de waarden van de wijk is een ontwerp-omgevingsplan en ontwerp-beeldkwaliteitsplan opgesteld.

Klik [HIER](#) voor het beeldkwaliteitsplan bungalowpark Teesinkbos.

17. De Watertoren van Hengelo.

De oude watertoren in Hengelo is ontworpen door architect Jan Schotel en is gebouwd in 1896-1897. De watertoren heeft een hoogte van 29,2 meter en een waterreservoir van 300 m³. In 1948 is de toren gerenoveerd. In oktober 2010 werd gevreesd dat de heipalen ernstig aangetast waren, waardoor de watertoren overhelt in de richting van het Fanny Blankers-Koen Stadion en gevreesd werd dat de toren zou omvallen. De omgeving werd tot verboden terrein verklaard. Na een second opinion bleek de vrees ongegrond en is het terrein weer toegankelijk verklaard.

De watertoren is een rijksmonument.

Adres: Watertorenlaan 60, 7552 TN te Hengelo

De huidige eigenaar Martin van Schaijk aan het woord over de renovatie en Bed & Bike.

Een video met luchtopnamen van de watertoren in Hengelo. Bron: Slotman Media.

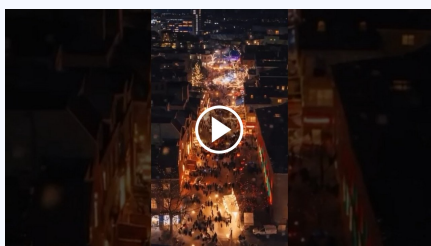
18. Depot voor Archeologisch vondsten uit Overijssel.

In een oude graansilo (1899) in Deventer vind je het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten A.D. Verlinde. In dit depot worden [archeologische vondsten](#) uit heel Overijssel bewaard. Pijlpunten uit de Steentijd, urnen uit de Bronstijd, sieraden uit de IJzertijd, bierpullen uit de Middeleeuwen, uit de Tweede Wereldoorlog. Alles krijgt een plekje in het depot. Op één van de 1500 kastplanken.

In het Provinciaal depot liggen vondsten en bijbehorende informatie van meer dan 100 jaar archeologisch onderzoek in Overijssel opgeslagen. Maar dat niet alleen. Het depot is een plek waar je -alleen op afspraak- als onderzoeker vondsten en informatie van het Overijssels bodemarchief kunt bekijken, of waar je als leerling van het basisonderwijs kunt speuren naar oude bodemvondsten. Tijdens de open dagen is iedereen welkom om de silo en bodemschatten te bewonderen. Heb je vragen? Bel dan naar 0570-644173 of stuur een e-mail naar: archeologisch.depot@oversticht.nl.

18. Tip om te kijken en een tip om te bezoeken.

EN TOT SLOT

Kijk nog even naar deze fraaie video die Enschede tijdens de winterperiode van haar mooiste kant laat zien.

Welkom op Kasteel Vorden.

Kasteel Vorden in Vorden is tot en met maandag 5 januari 2026 iedere dag geopend (met uitzondering van de dinsdagen en Nieuwjaarsdag!) van 11.00-16.00 uur. Het kasteel is geheel in kerstsfeer gebracht.

Dwaal door onze sfeervol authentiek ingerichte vertrekken, geheime gangen, torens, keldergewelven en tuinen.

Verse bloemen en plantendecoraties completeren de sfeervolle huiselijke uitstraling.

Adres: De Horsterkamp 8, 7251AZ Vorden.

**Stichting Cultureel
Erfgoed Enschede**

info@cultureelerfgoedenschede.nl

Facebook

Website

Deze e-mail is verstuurd aan {{email}}. • Als u geen nieuwsbrief meer wilt ontvangen, kunt u zich [hier afmelden](#). • U kunt ook uw [gegevens inzien en wijzigen](#). • Voor een goede ontvangst voegt u info@cultureelerfgoedenschede.nl toe aan uw adresboek.

Laposta